

Cursuri universitare

GHEORGHE BUZESCU

DEONTOLOGIE POLIȚIENEASCĂ

Curs universitar

GHEORGHE BUZESCU

DEONTOLOGIE POLIȚIENEASCĂ

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2024-

Capitolul I

ASPECTE GENERALE PRIVIND ETICA ȘI DEONTOLOGIA POLIȚIENEASCĂ

I.1. Noțiuni introductive

Deontologia polițienească reprezintă un domeniu esențial al eticii aplicate, concentrându-se asupra codurilor morale și a principiilor profesionale care ghidează comportamentul polițiștilor în exercitarea funcțiilor lor. În centrul său stă misiunea fundamentală de a menține ordinea publică, de a asigura siguranța cetățenilor și de a aplica legea într-un mod echitabil și imparțial. Deontologia polițienească impune standarde ridicate de conduită morală și profesională, reflectând o responsabilitate deosebită față de comunitate și față de respectarea drepturilor individuale.

Un aspect esențial al deontologiei polițienești îl reprezintă sublinierea respectării și promovării drepturilor omului. Polițiștii sunt funcționari ai statului investiți cu autoritate și putere considerabile, iar exercitarea acestei autorități trebuie să fie întotdeauna însoțită de respectarea demnității și a drepturilor fundamentale ale persoanelor. Astfel, deontologia polițienească prescrie o atenție deosebită asupra echității, non-discriminării și protejării drepturilor individuale în timpul intervențiilor polițienești.

O altă componentă esențială a deontologiei polițienești o reprezintă principiul legalității și al proporționalității acțiunilor. Polițiștii sunt obligați să acționeze conform legii și să folosească forța sau alte mijloace coercitive doar atunci când este absolut necesar și proporțional cu amenințarea sau pericolul în fața căruia se află. Aceasta implică o pregătire adecvată în domeniul aplicării legii, dar și o capacitate de discernământ și judecată morală în situații tensionate sau ambigue.

Un alt pilon al deontologiei polițienești îl constituie integritatea și transparența. Polițiștii trebuie să fie impecabili din punct de vedere moral și să evite orice formă de corupție sau abuz de putere. Transparența în acțiunile și deciziile polițienești contribuie la încrederea publică în instituția poliției și în justiție, elemente esențiale pentru o societate democratică și bazată pe statul de drept.

În plus, deontologia polițienească abordează și aspecte legate de profesionalism și responsabilitate. Polițiștii trebuie să fie profesioniști desăvârșiți în exercitarea atribuțiilor lor, să aibă un comportament calm și controlat în situații de conflict și să fie capabili să comunice eficient și respectuos cu membrii comunității. De asemenea, aceștia trebuie să fie conștienți de responsabilitatea lor față de comunitate și să acționeze în beneficiul acesteia, în conformitate cu principiile etice și legale.

Utilizând această abordare, și termenul „poliție” poate fi definit în două sensuri:

a) în sens formal-organic, el evocă ansamblul de organe ale statului și ale unităților administrativ-teritoriale prin intermediul cărora se asigură apărarea ordinii, liniștii publice și a siguranței cetățenilor, apărarea valorilor fundamentale ale statului de drept și ale democrației, prevenirea și combaterea fenomenului de infracționalitate;

b) în sens material-funcțional, termenul „poliție” evocă ansamblul formelor de activitate, respectiv acte, fapte, operațiuni și servicii, prin intermediul cărora se asigură apărarea ordinii și liniștii publice și a siguranței cetățenilor, apărarea valorilor fundamentale ale statului de drept și ale democrației constituționale, precum și prevenirea, combaterea și diminuarea fenomenului de infracționalitate¹.

I.2. Relația dintre etică și deontologie

Deontologia este o ramură a eticii, bazată pe cunoaștere, înțelegere și asumarea datoriei în vederea manifestării atitudinii și comportamentului cu respectarea datoriei. Sfera deontologiei poate fi abordată din două unghiuri:

- din direcția unor principii generale, a unor reguli consacrate ca fundamentale pentru viața morală și care conduc la judecăți și decizii. Astfel, teoria se dezvoltă în baza unui comandament superior (de ordin religios sau laic) ori în baza regulilor și principiilor moralității ca repere;

- prin considerarea praxis-ului cu situațiile concrete, particulare; direcția este de la experiență, la activitate, la elaborarea teoriei ce structurează valori, norme și idealuri.

¹ I.-L. Vedinaș, *Statutul polițistului local*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

Această dublă perspectivă a deontologiei oferă înțelegerea adecvată a domeniului, în elementele specifice și în cele generale, la nivel de individ, dar și de comunitate.

Deontologia profesională poate fi considerată ca fiind morala profesională tratată prin prisma datoriei profesionale; este știința îndatoririlor profesionale, a comportamentului profesional. Ea cuprinde o serie de reguli și principii cerute de exercitarea unei anumite profesii.

Deontologia profesională este o particularizare a moralei generale la diversele profesii. Criteriile moralei generale sunt aplicabile domeniului ei.

Etica și deontologia polițienească reprezintă două domenii interconectate ale moralei aplicate, fiecare având rolul său distinct în orientarea și reglementarea comportamentului polițiștilor în exercitarea funcțiilor lor. În timp ce etica polițienească se concentrează pe principiile și valorile morale generale care ghidează comportamentul polițistului, deontologia polițienească se ocupă mai specific de codurile de conduită și obligațiile profesionale specifice care guvernează activitatea acestuia în cadrul instituției polițienești.

Etica polițienească servește ca fundație teoretică și morală pentru deontologia polițienească. Ea explorează aspecte precum drepturile omului, integritatea, dreptatea și responsabilitatea socială, oferind o perspectivă amplă asupra valorilor și principiilor care ar trebui să ghideze comportamentul polițistului în interacțiunea sa cu comunitatea și în aplicarea legii. Etica polițienească pune accent pe respectarea demnității umane, protejarea drepturilor individuale și promovarea unui comportament moral în conformitate cu standardele morale universale.

Deontologia polițienească, pe de altă parte, se bazează pe principiile și normele etice stabilite pentru a ghida acțiunile și comportamentul polițistului în practică. Ea traduce principiile etice generale în reguli și directive specifice care să orienteze conduita polițistului în diverse situații profesionale, de la interacțiunile cu publicul până la gestionarea situațiilor de urgență sau aplicarea legii. Deontologia polițienească include aspecte precum legalitatea, proporționalitatea, integritatea și profesionalismul, punând accent pe respectarea codurilor de conduită și a standardelor profesionale.